

КОЛАБОРАТИВНО ОБУЧЕНИЕ. КОЛАБОРАТИВНА „ОН ЛАЙН” РАБОТА ПО ПРОЕКТИ ЗА ЕЛЕКТРОННО И ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

ст. преподавател Николай Николов, БСУ
ст. преподавател Йорданка Николова, БСУ

COLLABORATIVE WORK. COLLABORATIVE „ON LINE” WORK IN RESEARCH PROJECTS OF E-LEARNING AND DISTANCE LEARNING

Nikolay Nikolov, BFU
Yordanka Nikolova, BFU

***Abstract:** This paper looks into aspects of collaborative work in research projects at Burgas Free University carried out through the means of e-Learning and distance learning. Analysing the methodology and the use of ICT in the process of preparation and implementation of the projects, this paper draws conclusions connected with the advantages of the use of on-line collaborative work compared to the traditional forms of work.*

***Key words:** collaborative work, e-Learning, distance learning, ICT*

Започваме с няколко факта, които са пряко свързани с темата на доклада и ни дават основание да смятаме темата свързана с колаборативната работа за актуална и полезна за развитието на електронното и дистанционно обучение.

Факт №1. През последните десетина години интернет се развива експоненциално - все повече потребители имат все по-бърз интернет достъп до информация, която все по-бързо се увеличава с увеличаването броя и обема на интернет сайтовете.

Факт №2. През последните пет години се наблюдава също толкова бурно развитие на Web 2.0, така нареченото второ поколение на веб-базирани услуги, което доведе до бързо развитие на технологии за електронно обучение.

Факт №3 През последните 2 години, с развитието на социалните мрежи, се създадоха условия за едновременно развитие на e-learning и неговото допълване с we-learning, където всеки участник в процеса на обучението може да споделя своя опит.

Електронно и дистанционно обучение.

Терминът електронно обучение навлиза в българския език и все по-често се употребява вместо или заедно с термина e-learning. За нуждите на нашето изследване е необходимо да направим разграничение между термините електронно и дистанционно обучение. Без да влизаме в подробности, можем да кажем, че дистанционното обучение е по-широкото понятие, то може и се е провеждало и без съществуването на електронното обучение, но именно развитието на електронното обучение е това, което го прави актуално. Електронното обучение, с неговите специфични инструмент и

технологии, е в основата на съвременния подем в развитието на дистанционното обучение и все по-широкото му предлагане в университетското и корпоративно обучение.

Колаборативна и кооперативна работа.

Двата термина се употребяват изключително в контекста на обучението, когато то е организирано на основата на групова или екипна работа. Много често, за да се обясни по-добре значението на термина „колаборативна” работа или дейност се прави сравнение с „кооперативната” работа. Като съществена разлика между тези два типа работа се изтъква факта, че при кооперативната работа в групата има разделяне на задачите и специализиране на членове от групата в отделни дейности, докато при колаборативната работа всеки член на групата участва в целия процес на извършваните дейности. В този смисъл, колаборативната работа представлява по-голям интерес за процеса на обучение, тъй като предполага активно участие на членовете на групата във всеки един момент от изпълнението на задачите при работата по зададен казус.

Казус или проблемна ситуация.

На този етап няма да се интересуваме дали има разлика между термините казус и проблемна ситуация. Важното е да споменем, че когато се организира групова или екипна работа, това винаги става на основата на определен казус или ситуация, която изисква разрешаване. От естеството на тази ситуация, от нейната обвързаност с реалния живот и връзката с изучаваните дисциплини зависи качеството и ефекта за обучителния процес на груповата колаборативна работа.

Работа по научно изследователски университетски проект в областта на електронно и дистанционно обучение.

Работата на екипи от преподаватели и студенти в рамките на различни университетски проекти в много случаи може да бъде аналогична на работата по казус или проблемна ситуация, която е констатирана на основата на анализ и заради, която проекта е написан. Продължавайки в същата посока, можем да кажем, че работата по изпълнението на проекта е свързана с работа на екипа, индивидуална, кооперативна или колаборативна, с предлагане и експериментирание на определен продукт, който помага за разрешаването на казуса или проблемната ситуация, която е в основата на конкретния проект.

В Бургаски свободен университет през последните четири години се проведеха редица проекти в областта на електронното и дистанционно обучение, които ще бъдат обект на нашето проучване. Ще се ограничим с проектите, в които авторите на изследването са взели пряко участие във всичките фази на тяхното изпълнение.

Проектите - обект на изследването.

Обект на настоящето изследване са три проекта, пряко свързани с обучение на университетски преподаватели за работа с платформата за дистанционно и електронно обучение Мудъл и създаване на електронни курсове, както и на интерактивни упражнения предназначени за тези курсове.

Мултимедийно, интерактивно, интернет базирано обучение по чужд език в БСУ е проект осъществен с преподавателите по чужди езици. Основната му цел е да създаде необходимите компетентности у преподавателите за работа с Мудъл, създаване на

интерактивни учебни дейности и тяхното интегриране в пряката им преподавателска работа по английски, немски и френски език.

Разработване на електронни курсове и тяхното интегриране в обучението е по-мощен проект, който е предназначен за преподавателите от всички центрове в БСУ. Той включва анализ на съществуващата ситуация в областта на електронното обучение в Европа и българските университети и в частност в БСУ, дискусия в рамките на университетски семинар и обсъждане на проблемите и нуждите на преподавателите във връзка с въвеждането на електронно обучение и последващо обучение свързано с развиване на компетентности за създаване на електронен курс с помощта на LMS и неговото адекватно използване в обучението.

ENGLISH FOR FUN - Създаване на интерактивни упражнения на основата на видео материал за електронните курсове по английски език – ниво А1 и А2 – е проект с конкретна практическа насоченост свързана с изработване на материали, които да бъдат включени в електронния курс по най-масово изучаваната дисциплина в БСУ – английски език и които имат за цел да мотивират студентите да работят дистанционно в предложеното им допълващо обучение.

Трите проекта са реализирани от екипи от преподаватели в БСУ, като основното средство за комуникация, дискусия и общо работно място е електронен курс в Мудъл, който се използва на всички етапи на написването, реализирането и изготвянето на заключителен отчет. Тези курсове продължават да са достъпни на сайта за електронно обучение на БСУ - <http://students.bfu.bg/> в категорията „Проекти”. Едно от големите предимства на курсовете създадени в Мудъл е, че всичко, което се прави се записва – участие в дискусия във форум, създаване на документ или прикачване на връзка, разглеждане на съществуващите документи. Именно този „запис” ще помогне за по-пълното проследяване на работата по отделните проекти обект на настоящето изследване.

Описание на дейностите и анализ

Общото между трите проекта е факта, че всички те са в областта на електронното обучение и си служат с инструментите предлагани от платформите за дистанционно обучение, в конкретния случай платформата Мудъл. Преподавателските екипи участвали в проектите са използвали Мудъл, като средство за организиране на колаборативна групово работа по проект, който ще бъде реализиран отново посредством инструментите предлагани от Мудъл. Ще споменем само някои от тях, тези които имат пряка връзка със организирането на колаборативна работа за изпълнение на проекта.

Форум

В подготовката на трите проекта основно място заема форума, което се вижда ясно от избрания формат на курса, т.нар. социален формат, при който форумът заема централното място, а останалите дейности са организирани около него.

В подготовката на проекта „Разработване на електронни курсове и тяхното интегриране в обучението” са взели участие 4 преподаватели и един системен администратор. Един поглед към форума на курса използван за разработването на проекта показва наличието на 32 отделни теми, които са дискутирани. Тези теми са били актуални в продължение на около 3 месеца, времето за написване на проекта и подготовката за изпълнението му. Някои от темите продължават да бъдат дискутирани и в периода на изпълнението на проекта, а има теми, които са добавени и дискутирани дори след завършването и отчитането на проекта.

Тези теми са станали повод за написване на 264 отговора, около които се е водила дискусиата, като това означава малко повече от 8 постинга по всяка дискусия. Трябва също така да отбележим, че има дискуссионни теми, които са събрали по повече от 30 постинга, както и такива, които не са предизвикали интереса на останалите участници и не са получили никакъв отзвук.

Както вече споменахме, по проекта работят четирима преподаватели и един системен администратор. Един преподавател е задал 23 теми, другите преподаватели са задали съответно 5 и 3 теми, един не е задавал никаква тема за обсъждане, системния администратор е задал една тема. Разпределението на броя на отделните постинги във форума е както следва: 125, 87, 53, 4 постинга за четиримата преподаватели и 28 постинга за системния администратор.

Споделени ресурси

Електронният курс в Мудъл, избран за подготовката на проекта, дава възможност за споделяне на файлове от различен тип, което също е предпоставка за организиране на колаборативна работа. В курса са използвани 23 документа, текстови и видео файлове, които са съпровождали дискусиата или са давали допълнителни разяснения. Тези документи са предоставяни от четиримата преподаватели и са били разглеждани от всеки от участниците, като всеки от документите е бил разглеждан различен брой пъти от отделните преподаватели и системния администратор. Отделни документи, като тези, които са били подготвяни от самите участници за целите на проекта са били многократно преработвани и актуализирани от различни преподаватели.

Един кратък преглед на най-използваните документи, като „Сайтове на български университети предлагащи електронно или дистанционно обучение”, „Семинар ЕО - предварителен план” и финалната редакция на проекта показва, че изготвянето на тези документи е ставало постепенно, с участието на всички преподаватели, като всеки от тях е имал възможност да редактира предложените текстове.

Чат, анкета, уики

Прави впечатление, че при подготовката на споменатия проект, както и при другите два проекта свързани с електронно и дистанционно обучение, инструменти за организиране на колаборативна работа като чат, анкета и уики не са били използвани. Възможността за кратки „невиртуални” срещи, разговори по телефона или кратки съобщения са заместили успешно използването на чат сесии. За съжаление този вид синхронна комуникация не е записана, както щеше да бъде записана при използването на чат и поради това не можем да установим до колко това общуване е допринесло за проекта.

От проекта ясно се вижда, че уикито, което е начин за групово работа върху един общ документ е било изместено от възможността всеки участник да работи върху общ документ поради факта, че всички участници са имали достъп на преподавател с право на редактиране в Мудъл.

Анкетата, която позволява изразяване на отношение по даден въпрос е инструмент, който е използван в рамките на дистанционно гласуване в проекта „English for fun”. Обикновено при колаборативната работа се прибегва до такъв вид гласуване, когато много участници, което не е характерно за колаборативната работа, където се предпочита работа в малки групи или екипи, трябва за кратък период да вземат общо решение.

Повдигнати въпроси

Във връзка с проведеното изследване върху колаборативната работа по проекти се налага да отговорим на въпроси, които са свързани с анализирането на тази дейност. Въпросите, които излизат на преден план са свързани с възможностите, които предоставя курсът в Мудъл за организиране на колаборативна работа, както и какви са начините за тяхното ефективно използване и предимствата и недостатъците в сравнение с традиционната организация на такъв вид работа.

При традиционната и при он-лайн работа по зададен казус, когато се използва групова колаборативна работа се редува групова с индивидуална работа. Индивидуалната работа обикновено е свързана с търсене на информация по темата от най-различни източници, консултации с експерти и правене на анкети, правене на обобщения. При груповата работа се изяснява терминологията, дефинират се главните и второстепенни проблеми, формулират се хипотези и се подреждат, като се установяват връзките между тях. Установяват се нуждите от информация във връзка с формулираните хипотези и се разпределят задачите за тяхното намиране. Следва представяне и синтез на информацията и се правят изводи за потвърждаване и ли отхвърляне на направените хипотези.

1. Предимства на он-лайн колаборативната работа пред традиционната колаборативна работа по казус:

- възможност за работа на всеки от участниците в удобно за него време и от избрано от него място;
- повишена мотивираност във връзка с гореспоменатата възможност;
- възможност да участва и да има поглед върху всички етапи на изпълнението на проекта;
- по-голяма лична ангажираност и отговорност във връзка с „прозрачността” и „видимостта” при изпълнението на проекта
- възможност на всеки да се запознае с мнението на другите и да изрази своето, като междувременно е имал възможност, при необходимост, да има достъп до ресурси свързани с казуса;
- по-голяма възможност за преподавателя да наблюдава и анализира работата на отделните студенти по казуса
- по-голяма гъвкавост по отношение на организацията на дискусиите спрямо наблюденията на преподавателя;
- от психологическа гледна точка, комуникацията се улеснява поради намаляването на обременеността от „авторитета” на събеседника;

2. Недостатъци на он-лайн колаборативната работа пред традиционната колаборативна работа по казус:

- липсата на личен контакт с останалите членове на групата;
- невъзможност за спонтанни реакции, които да бъдат обсъдени и да доведат до оригинални решения;
- необходимост от ежедневно /понякога ежечасно/ проверяване на електронната поща или интернет сайта на проекта;
- необходимост от синхронно общуване при някои етапи от проекта посредством чат, телефон, видеоконференция.

Приносът на колаборативното обучение

Като заключение ще акцентираме на положителния принос на колаборативната работа, когато тя е неразделна част от процеса на обучение – положителен принос по отношение на студентите и положителен принос по отношение на преподавателите.

Процесът на групово колаборативна работа спомага за създаването на по-здрави връзки на взаимопомощ между студентите поради естеството на работата, което предполага преодоляване на трудности от страна на всеки участник, но също така и на цялата група. С развитието на работата по проблемна ситуация се поражда чувство на принадлежност към една по широка общност, особено при дистанционно обучение, където в една група е възможно да има студенти от различни националности. Това чувство допринася от своя страна за споделяне на знания и умения в рамките на тази общност, като за отделния студент споделянето на собствените му знания и умения е възможно за признаване и положително оценяване, което влияе пряко върху мотивираността му да участва в колаборативните дейности по изпълнението на задачата.

При колаборативната работа по проблемна ситуация ролята на преподавателя се променя значително. Той има не само ролята да предава своите знания на студентите; той предлага проблемната ситуация и я обвързва с определени цели, които да бъдат достигнати, ориентира студентите към различни ресурси имащи отношение със ситуацията, модерира форума, предотвратява конфликти между участниците. Много често преподавателят работи в екип с други колеги, които участват в създаването на курса или отговарят за техническото му подsigуряване: всичко това създава условия за обмяна на професионален опит с останалите преподаватели и взаимното им обогатяване.

Литература

1. <http://n-learning.com>
2. <http://app.cegep-ste-foy.qc.ca/index.php?id=604>